

ПРОЗОДИЧНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ИЗРЕЧЕНИЯ С КОМУНИКАТИВНО МАРКИРАН И КОМУНИКАТИВНО НЕМАРКИРАН СЛОВОРЕД

Проф. д-р Бистра Андреева

Университет на Саарланд

Доц. д-р Снежина Димитрова

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

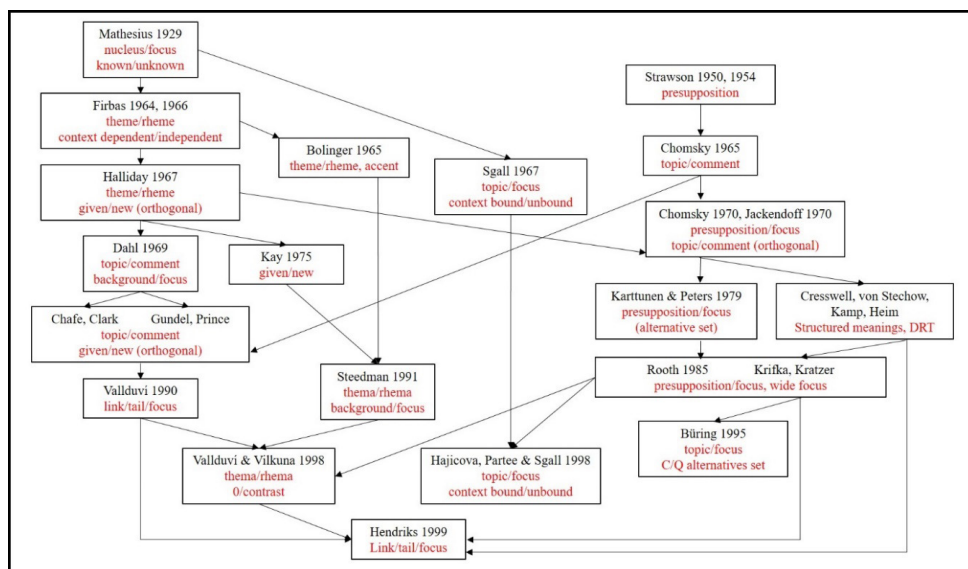
Резюме. В статията са представени резултатите от изследване на взаимодействието между интонацията и информационната структура в изречения със SVO и OVS словоред и с комуникативно (не)маркиран словоред на елементите на информационната структура. Анализирани бяха прозодичните характеристики на пренуклеарни и нуклеарни акценти. Елементите на информационната структура са дефинирани с помощта на модела на Steedman (2000), който класифицира конституентите в изречението като принадлежащи към една от следните категории: тема-фон, тема-фокус, рема-фон и рема-фокус. Резултатите показват, че немаркираният и маркираният словоред нямат ефект върху диапазона на основната честота на ремата-фокус. При комуникативно немаркиран словоред диапазонът на темата-фон (и ремата-фон) в OVS изречения е по-голям, отколкото в SVO изречения. Словоредът не оказва влияние върху продължителността на акцентуваната сричката. Топикализираните конституенти от темата-фон при OVS словоред и комуникативно немаркирана последователност се обособяват в междинни фрази. При маркирана последователност в края на ремата-фокус се реализира фразов акцент и евентуално пауза. Ремата-фон и ремата-фокус винаги се реализират с тонални акценти, докато върху темата-фон се реализира акцент само при комуникативно немаркирана последователност. При комуникативно маркирана последователност темата-фон се деакцентува.

Ключови думи: прозодия; интонация; информационна структура; словоред; комуникативно маркиран/немаркиран словоред

1. Въведение

Събеседниците в един разговор обменят големи количества информация в ограничен период от време. За да бъде процесът на комуникация успешен, слушателите трябва да са в състояние да определят кои части от изказването

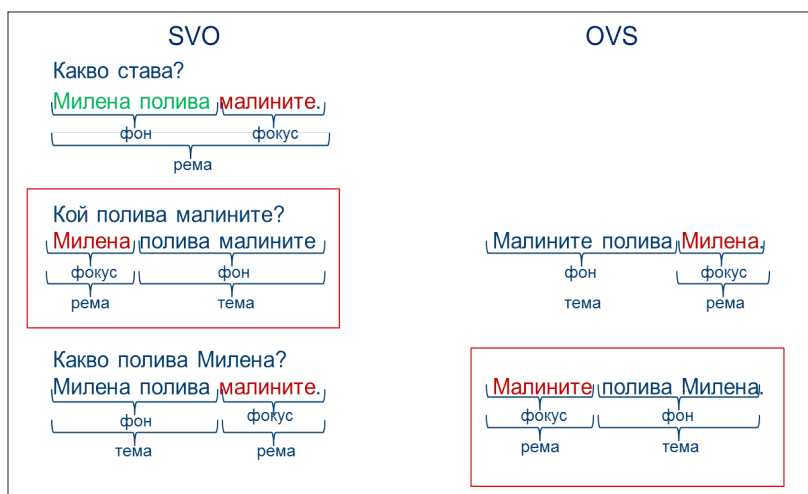
са важни, и да обърнат повече внимание на тях, отколкото на частите с по-малко важна информация. Слушателят се улеснява в търсенето на съответната информация, когато говорещият следва принципите на информационна структура. Изследванията в областта на информационната структура имат дългогодишна традиция (виж Kruijff 2001; Kruijff-Korbayova & Steedman 2003 за подробен преглед на литературата). Информационната структура кодира коя част на изказването е по-информативна по отношение на даден контекст, и опакова лингвистичната информация с цел да оптимизира информационния трансфер в дискурса. Най-общо казано, изказванията съдържат (а) елементи, които подпомагат развитието на дискурса, и (б) елементи, които ги свързват с дискурса. В литературата се използват различни термини за означаване на тези два вида елементи, като напр. тема-рема, топик-фокус, стара-нова информация и т.н. (виж фигура 1).



Фигура 1. Терминология, свързана с информационната структура (адаптирана от Kruijff-Korbayova & Steedman 2003)

Следвайки Firbas (1964) и Steedman (2000), наред с редица други, ние ще наричаме тези елементи съответно (а) *рема* и (б) *тема*. В последно време някои изследователи поддържат тезата за наличието на два слоя в информационната структура (Vallduví & Engdahl 1996; Steedman 2000). Steedman например прави първично разграничение между *тема* и *рема* и вторично разграничение между *фокус* и *фон* (background). Според него интонационно (с тонални ак-

центи) са маркирани само фокусираните елементи. Това не се отнася до елементите от фона. В рамките на този модел конституентите на едно изречение могат да бъдат класифицирани в следните четири категории: (1) *тема-фон*, (2) *тема-фокус*, (3) *рема-фон* и (4) *рема-фокус* (виж фигура 2)¹⁾.



Фигура 2. Материал. Комуникативно маркираният словоред (рема пред тема) е ограден в квадрат

Словоредът в българския език е частично свободен (Boyadzhiev, Kutsarov & Penchev 1998), определя се от дискурса и отразява до голяма степен информационната структура на изказването. В езици със свободен словоред се прави разлика между обективна и субективна последователност на елементите на информационната структура (Ivanchev 1957; Mathesius 1967). От гледна точка на темо-ремната организация на изречението при обективна последователност тематичните части на изказването линейно предхождат рематичните, т.е. [тема] < [рема]. При субективна последователност ремата предхожда темата, т.е. [рема] < [тема]. Тези две понятия служат като база за определяне на комуникативно немаркирания и комуникативно маркирания словоред в зависимост от вида на изказването. В българския език субективната последователност е немаркирана при въпросителните, побудителните и възклицателните изречения. При тези изречения е маркирана обективната последователност. Що се отнася до българските съобщителни изречения, обективната последователност е комуникативно немаркирана, а субективната е комуникативно маркирана. Иванчев (1957) обръща внимание на ролята на интонацията в изречения с маркиран словоред в българския език

без обаче да прави подробен анализ на интонационните контури и техните прозодични характеристики.

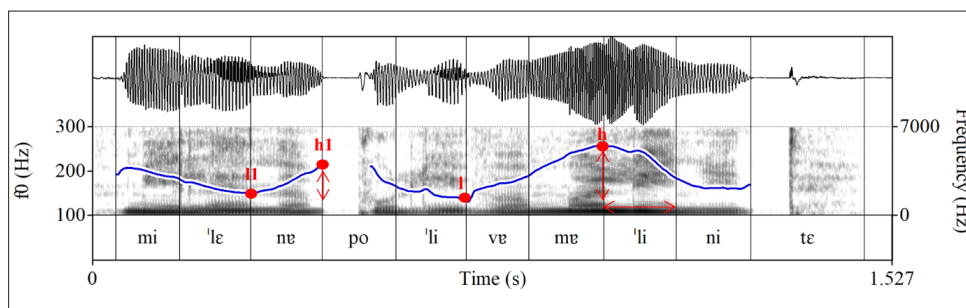
В настоящата статия се изследва взаимодействието на интонацията и информационната структура в прости декларативни изречения със SVO и OVS словоред с широк и тесен фокус. Въпросът, който си поставяме, е дали в съвременния български език се прави прозодична разлика между комуникативно маркиран (рема пред тема) и комуникативно немаркиран (тема пред рема) словоред и ако е така, какви прозодични средства се използват за тази цел.

2. Материал и методика

Две прости изреченията със словоред SVO (*Милена полива малините.*) и OVS (*Малините полива Милена.*) са вградени в кратки диалози като отговор на конкретни въпроси, предизвикващи а) отговор с широк фокус и комуникативно немаркиран словоред, б) отговор с тесен фокус на първия конституент и комуникативно немаркиран словоред, в) отговор с тесен фокус на първия конституент и комуникативно маркиран словоред, г) отговор с тесен фокус на втория конституент и комуникативно немаркиран словоред и д) отговор с тесен фокус на втория конституент и комуникативно маркиран словоред (виж фигура 2). Десет говорители на стандартен български език на възраст от 20 до 55 години са записани в относително тихо помещение. Изреченията във всяко от горепосочените условия са прочетени на глас от презентация на PowerPoint в отговор на предварително записани въпроси. Изреченията и въпросите към тях са предложени на информаторите в произволен ред в два блока, в резултат на което са записани две повторения на всяко условие или общо 100 реализации на двете изречения:

- 80 с тесен фокус: 10 говорители x 2 реализации x 2 словореда (SVO, OVS) x 2 позиции на фокуса (маркирана, немаркирана);
- 20 с широк фокус: 10 говорители x 2 реализации.

Записите са направени с помощта на AKG C420ППР хедсет и програмата за обработка на звукови сигнали PRAAT (Boersma & Weenink 2021). Сегментирането и етиктирането на сричките са извършени също така с програмата PRAAT. В допълнение са етиктирани и тоналните акценти, следвайки авто-сегментния модел за интонационен анализ на български език (Andreeva 2007) с изрично маркиране на синхронизирането на ниските – l(ow), и високите – h(igh) – f_0 таргети за нуклеарните акценти и ниските (l1) и високите (h1) f_0 таргети за пренуклеарните акценти (виж. фигура 3). С PRAAT скриптове са измерени дължините на акцентуваните²⁾ срички в милисекунди (ms) и е изчислен честотният обхват между предходния f_0 минимум и интонационния връх на нуклеарно акцентуваните срички (h – l) и на пренуклеарно акцентуваните срички (h1 – l1) в полутонове (s.t.).



Фигура 3. Пример за етикетиране

3. Статистически анализ

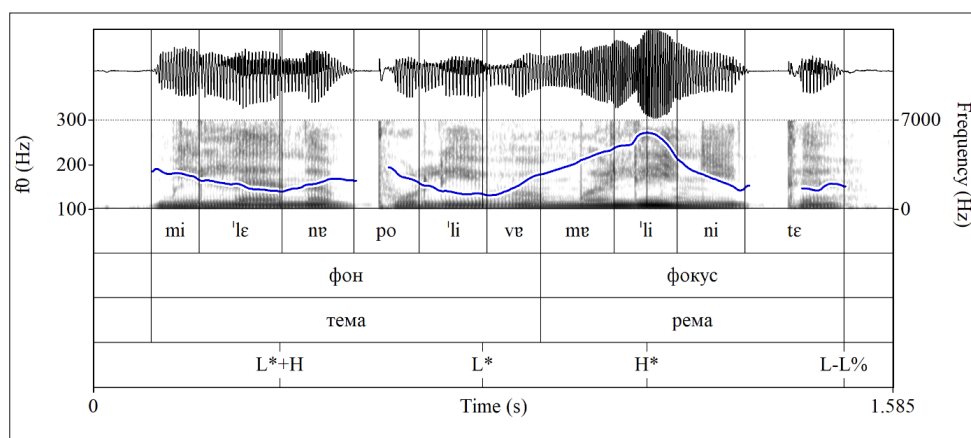
За анализа са използвани *линейни модели със смесени ефекти (LMM)*. Зависимите променливи са (а) дължината на нуклеарната сричка и диапазонът на основната честота в (б) нуклеарната и (в) пренуклеарната сричка. Независимите променливи с фиксиран ефект са (а) последователността на темата и ремата (маркирана/немаркирана) и (б) словоредът (SVO/OVS), а независимите променливи със случаен ефект са (а) информантите (10) и (б) думите (*Милена/малините*). При необходимост са използвани Tukey HSD пост-хок тестове за множествени сравнения, за да се установи кои именно нива на факторите значимо се различават. Нивото на значимост е $\alpha = 0,05$.

4. Резултати

4.1. Комуникативно немаркиран словоред (*тесен фокус*)

Първо ще се спрем на реализациите с комуникативно немаркиран словоред, където тематичната част предхожда рематичната и фокусът е в крайна позиция. При словоред SVO подлогът (*Милена*) и сказуемото (*полива*) се явяват тема-фон, а прякото допълнение (*малините*) е рема-фокус. И трите конституента са маркирани с тонален акцент. Първият елемент от темата-фон е реализиран с битонален акцент L*+H. Върху ударената сричка е реализиран нисък L(ow) тон, последван от възходящо движение на честотата на основния тон, и интонационният връх (високият H(igh) таргет) е синхронизиран със следударната сричка. Вторият елемент от темата-фон е реализиран с монотонален акцент L*, при който ударената сричка е ниска. Тоналният акцент, реализиран върху ударената сричка на ремата-фокус, е H*, последван от низходящо движение на основния тон към ниските фразов акцент (L-) и граничен тон (L%), синхронизирани с края на интонационната фраза (виж фигура 4). Наблюдава се незначителна вариативност при избора на фонологично специфицираните видове акцент в темата-фон и тяхната фонетична реализация от говорителите. Подлогът е реализиран веднъж с монотонален акцент L*, сказу-

емото веднъж с монотонален акцент H^* и два пъти с битонален акцент L^*+H . Вариативността е по-голяма при реализирането на ремата-фокус. Два пъти е реализиран нуклеарен битонален акцент със спад ($H+!H^*$), при който вторият H таргет, синхронизиран с ударената сричка, е реализиран по-ниско спрямо първия, синхронизиран с предупредената сричка, което се маркира с $<!\>$. Един път е реализиран низходящ битонален акцент $H+L^*$, с интонационен връх H в предупредената сричка и нисък таргет L в ударената сричка и един път е реализиран битонален акцент $L+H^*$, с нисък таргет в предупредената сричка и интонационен връх, синхронизиран с ударената сричка (виж таблица 1).



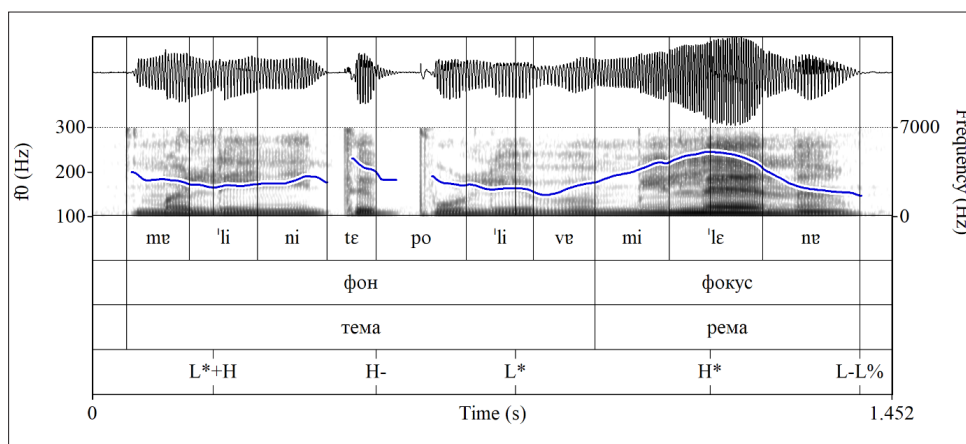
Фигура 4. Комуникативно немаркиран словоред (тесен фокус, SVO)

Таблица 1. Реализирани тонални акценти
(комуникативно немаркиран словоред, SVO, тесен фокус)

	Милена	полива	малините
	тема-фон		рема-фокус
L^*+H	19	2	-
L^*	1	17	-
$L+H^*$	-	-	1
H^*	-	1	16
$H+!H^*$	-	-	2
$H+L^*$	-	-	1

При словоред OVS прякото допълнение (*малините*) и сказуемото (*полива*) се явяват тема-фон, а подлогът (*Милена*) е рема-фокус. И тук, както при реализациите със словоред SVO, и трите конституента са маркирани

с тонален акцент. Тоналните акценти отново са L^*+H върху първия елемент от темата-фон, L^* върху втория елемент от темата-фон и H^* върху ремата-фокус, последван от нисък фразов акцент ($L-$) и граничен тон ($L\%$). Различното при този тип синтактичен словоред е това, че след първия елемент на фона-рема е реализиран фразов акцент ($H-$), синхронизиран с края на думата (виж фигура 5). Прякото допълнение е реализирано веднъж с $L+H^*$, като и в този случай в края на думата е реализиран фразов акцент, но този път той е ($L-$). Така в рамките на интонационната фраза (*intonation phrase*) се обособяват две междинни фрази (*intermediate phrases*), които не съвпадат с елементите на информационната структура. Първата междинна фраза включва топикализирания елемент от темата-фон, а втората обхваща втория елемент на темата-фон и ремата-фокус. Следователно можем да заключим, че топикализираните конституенти на изречението се отделят от останалите с фразов акцент. Ремата-фокус два пъти е реализирана с низходящ битонален акцент $H+L^*$ и един път с възходящ битонален акцент $L+H^*$ (виж таблица 2).



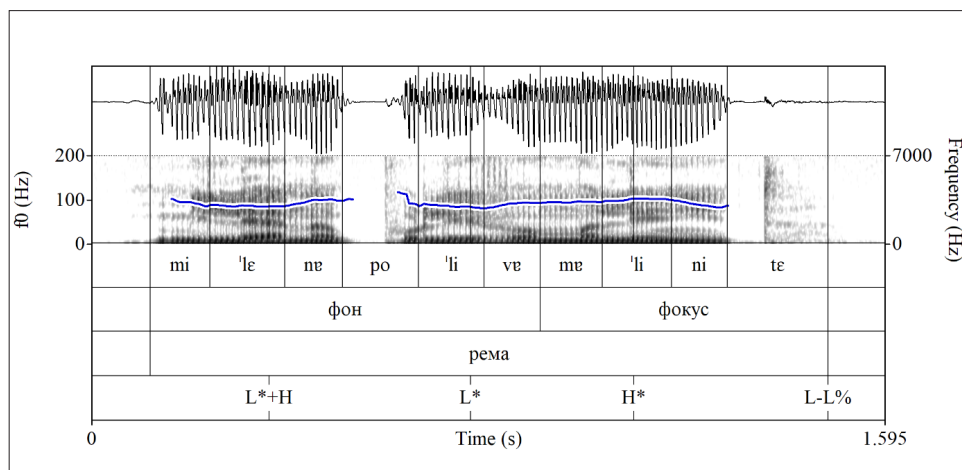
Фигура 5. Комуникативно немаркиран словоред (тесен фокус, OVS)

Таблица 2. Реализирани тонални акценти
(комуникативно немаркиран словоред, OVS, тесен фокус)

	Малините	полива	Милена
	тема-фон		рема-фокус
L^*+H	19	-	-
L^*	-	20	-
$L+H^*$	1	-	1
H^*	-	-	17
$H+L^*$	-	-	2

4.2. Комуникативно немаркиран словоред (широк фокус)

При широкия фокус (цялата информация в изречението е нова), който може да се реализира само при комуникативно немаркиран словоред, прякото допълнение (*малините*) и сказуемото (*полива*) се определят като рема-фон, а подлогът (*Милена*) – като рема-фокус. Отново и трите конституента са маркирани с тонален акцент. Най-често върху първия елемент от ремата-фон е реализиран L^*+H , върху втория елемент от ремата-фон – L^* , и върху ремата-фокус – H^* (виж фигура 6). Краят на интонационната фраза е низходящ с нисък фразов акцент (L -) и нисък граничен тон ($L\%$). Освен това първият елемент от ремата-фон е реализиран един път с H^* и един път с $H+!H^*$, вторият елемент е реализиран един път с L^*+H , а ремата-фокус – два пъти с $H+!H^*$, един път с $H+L^*$ и един път $!H^*$ (виж таблица 3).



Фигура 6. Комуникативно немаркиран словоред (широк фокус, SVO)

Таблица 3. Реализирани тонални акценти
(комуникативно немаркиран словоред, SVO, широк фокус)

	Милена	полива	малините
	рема-фон		рема-фокус
L^*+H	18	1	-
L^*	-	19	-
H^*	1	-	16
$H+!H^*$	1	-	2
$H+L^*$	-	-	1
$!H^*$	-	-	1

4.3. Сравнение на SVO и OVS изречения с комуникативно немаркиран словоред

Резултатите от статистическия анализ на акустичните измервания за двата вида словоред са обобщени в таблица 4.

Таблица 4. Резултати от статистическия анализ с LMM

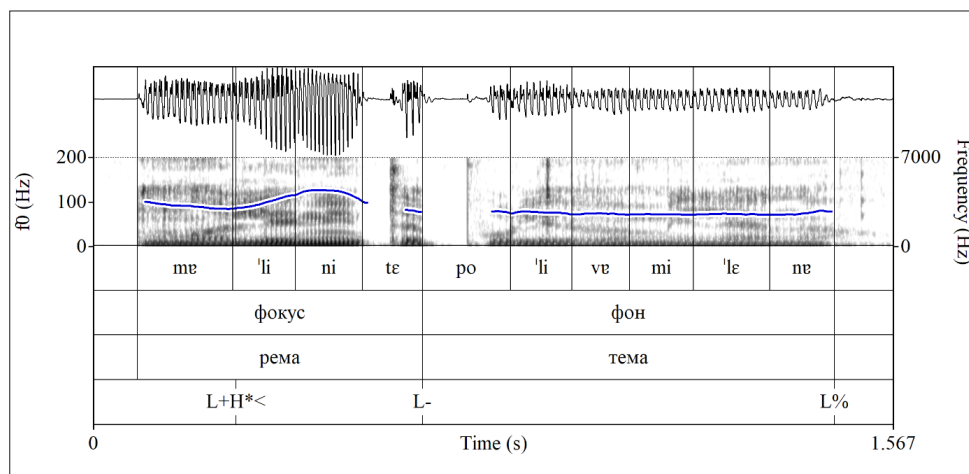
Референтно ниво	Параметър	Предсказана стойност	Стандартна грешка	t	p	sig.
SVO	а) комуникативно немаркиран (рема-фокус)					
	диапазон (s.t.)	0,203	0,427	0,48	0,6376	n.s.
	дължина (ms)	16,731	1,753	9,54	0,001	***
	б) комуникативно немаркиран (тема-фон + рема-фон) ³⁾					
	диапазон (s.t.)	0,601	0,219	2,75	0,01	**
	дължина (ms)	-13,719	2,073	-6,62	0,001	***
	в) комуникативно маркиран (рема-фон)					
	диапазон (s.t.)	1,032	0,653	1,58	0,1338	n.s.
	дължина (ms)	-15,362	3,537	-4,34	0,001	***

Статистическият анализ не показва основни ефекти на синтактичния словоред върху диапазона, реализиран в рамките на *ремата-фокус* в края на интонационната фраза. Диапазонът е 7,2 полутона при SVO словоред и 7,6 полутона при OVS словоред. Разликата в диапазона на групата на *темата-фон* при SVO и OVS словоред е 1,2 полутона и е значима. Диапазонът на темата-фон е 4,8 полутона при SVO словоред и 6,0 полутона при OVS словоред. Дължината на акцентуваната сричка, от своя страна, е статистически значима както при *ремата-фокус* (респ. 149,88 ms при SVO и 183,34 ms при OSV), така и при *темата-фон* (респ. 153,01 ms при SVO и 125,57 ms при OSV). Това обаче се дължи на факта, че прякото допълнение *малините* се състои от четири срички, а подлогът *Милена* – от три. Съгласно закона на Менцерат-Алтман размерът на частите на една конструкция намалява с увеличаване размера на въпросната конструкция. Колкото по-дълга е една дума, толкова е по-кратко времетраенето на сричките, от които тя се състои.

4.4. Комуникативно маркиран словоред (тесен фокус)

При маркирана последователност на информационната структура (*рема* пред *тема*) и словоред OVS прякото допълнението (*малините*) е *рема-фокус*, а сказуемото (*полива*) и подлогът (*Милена*) са *тема-фон*. В този случай тонален акцент се реализира само върху ударената сричка на *ремата-фокус*. Елементите от темата-фон са *деакцентувани*. Нуклеарният акцент е най-често L+N* < със забавен интонационен връх, синхронизиран със

следударената сричка (виж фигура 7). Също така два пъти е използван монотоналният акцент H^* и един път – битоналният L^*+H . В края на ремата-фокус е реализиран нисък фразов акцент (L^-), а в края на интонационната фраза нисък граничен тон ($L\%$). При словоред SVO подлогът (*Милена*) е рема-фокус, а сказуемото (*полива*) и прякото допълнението (*малините*) са тема-фон (виж таблица 5).

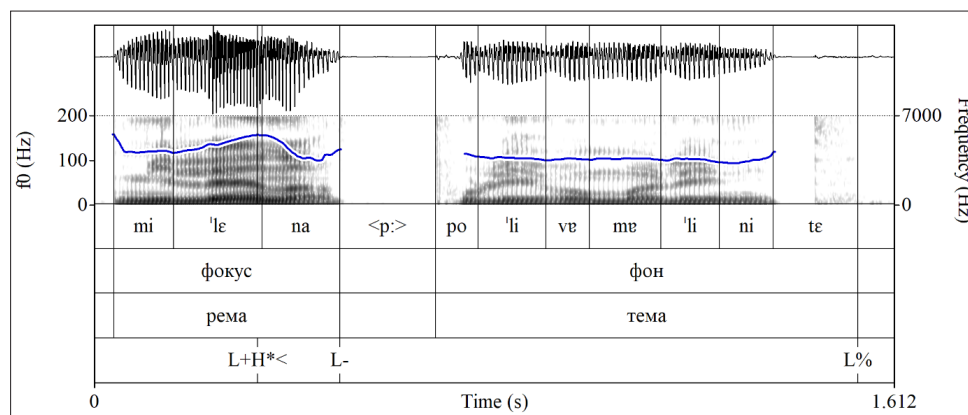


Фигура 7. Комункативно маркиран словоред (тесен фокус, OVS)

Таблица 5. Реализирани тонални акценти
(комункативно маркиран словоред, OVS, тесен фокус)

	Малините	полива	Милена
	рема-фокус		тема-фон
L^*+H	1	-	-
$L+H^*<$	17	-	-
H^*	2	-	-

Интонационното оформяне на фразата е идентично с това при словоред OVS. И при двата вида словоред някои информанти реализират кратка пауза след ниския фразов акцент. Така те допълнително отделят ремата-фокус от темата-фон. Би могло дори да се предположи, че с асоциирането на фразовия акцент в края на ремата-фокус и евентуалното реализиране на пауза след нея информантите компенсират за маркирания словоред (виж фигура 8). Така топикализираната рема-фокус отново се явява на характерното за нея последно място във фразата.



Фигура 8. Комуникативно маркиран словоред (тесен фокус, SVO)

4.5. Сравнение на OVS и SVO изречения с комуникативно немаркиран словоред

Статистическият анализ не показва основни ефекти на синтактичния словоред върху диапазона, реализиран в рамките на *ремата-фокус* в начална позиция. Диапазонът е 5,7 полутона при SVO словоред и 7,7 полутона при OVS словоред. Разликата в дължината на нуклеарната сричка при SVO (173,14 ms) и OVS (142,42 ms) словоред е 30,72 ms и е значима (виж таблица 4), което не е изненадващо и се дължи на различния брой срички в двата конституента (срв. 4.3.).

5. Дискусия и заключения

В статията са представени резултатите от изследването на прозодичното маркиране на информационната структура в прости изречения със SVO и OVS словоред в български език. Беше установено, че последователността на елементите на информационната структура няма ефект върху честотния диапазон в рамките на *ремата-фокус*. При комуникативно немаркирана последователност диапазонът, реализиран в рамките на групата на *темата-фон* (и *ремата-фон*), при OVS словоред е по-голям, отколкото при SVO словоред. Словоредът няма ефект върху дължината на акцентуваната сричка. В думи, състоящи се от повече срички, акцентуваната сричка има по-кратко времетраене, отколкото в думи, състоящи се от по-малко срички. Топикализираните конституенти от *темата-фон* при OVS словоред и немаркирана последователност на елементите на информационната структура се обособяват в междинни фрази. При маркирана последователност в края на *ремата-фокус* се реализира фразов акцент и евентуално пауза. *Ремата-фон* и *ремата-фокус* винаги се реализират с тонални акценти, докато върху *темата-фон* се реализира акцент само при комуникативно немаркирана последователност. При комуникативно маркирана последователност *темата-фон* се деакцентува. Тези изводи са в съгласие с резултатите

от предишни изследвания (Andreeva, Avgustinova & Barry 2001, Andreeva 2007, Avgustinova & Andreeva 1999). За разлика от констатациите на Misheva (1991) и Nikov & Misheva (1998), че темата се реализира монотонно, без акцентни контрасти (Nikov & Misheva 1998: 282), и на Steedman (2000), че само фокусираните елементи се маркират с тонални акценти, нашите резултати показват, че фонологичният тонален акцент, асоцииран с тематичния материал в дълбинната структура, е L^*+H . Различията в неговите конкретни фонетични реализации в повърхностната структура зависят от позицията на темата в интонационната фраза. Когато тя е пренуклеарна, L^*+H се реализира фонетично като бавно повишаване на основната честота, което започва от един нисък таргет в рамките на акцентната сричка и интонационният връх се достига в следващата сричка (ако има достатъчно сричков материал). В противен случай интонационният връх се достига към края на акцентната сричка. Когато темата е постнуклеарна, тоналният акцент от дълбинната структуриране се реализира фонетично.

Благодарности. Изследването е разработено в рамките на научен проект „Прозодични аспекти на българския език в съпоставителен план с други езици с лексикално акцентуване“, финансиран от ФНИ на МОН с договор № Кп-06-Н40/11 от 12.12.2019.

БЕЛЕЖКИ

1. В настоящото изследване не се разглеждат случаите на тема-фокус:
Какво поливат Милена и Калина?
Милена полива малините.
2. В рамките на англо-саксонската традиция, която ние следваме, се прави разлика между ударена и акцентувана сричка. Ударената сричка е лексикално специфицирана като метрично силна и в потока на речта се реализира с по-голяма дължина и интензитет и с по-изразена спектрална структура от неударените срички. Акцентуваната сричка се реализира на постлексикално ниво допълнително с изменение на честотата на основния тон.
3. Тъй като разликите в диапазона и дължината на сричките на темата-фон и ремата-фон при SVO словоред не са значими, в този анализ те са обединени в една група.

ЛИТЕРАТУРА

- Иванчев, Св., 1957. Наблюдения върху употребата на члена в българския език. *Български език*, (1), 499 – 524.
- Бояджиев, Т., Куцаров, И. & Пенчев, Й. 1998. *Съвременен български език*. София: Петър Берон.

Матезиус, В., 1967. О так называемом актуальном членении. *Пражский лингвистический кружок (сборник статей)*, Москва: Прогресс, 246 – 249.

Мишева, А. 1991. *Интонационна система на българския език*. София: БАН.

REFERENCES

Ivanchev, Sv., 1957. Nablyudenia varxu upotrebata na chlena v balgarskia ezik. *Balgarski ezik*, (1). 499 – 524 [In Bulgarian].

Boyadzhiev, T., Kutsarov, I. & Penchev, Y. 1998. *Savremenien balgarski ezik*. Sofia: Petar Beron [In Bulgarian].

Mathesius, V., 1967. O tak nazyvaemom aktual'nom chlenenii. *Prazhskij lingvisticheskij kruzhok (sbornik statej)*. Moskva: Progress, 246 – 249 [In Russian].

Misheva, A. (1991). *Intonacionna sistema na balgarskia ezik*. Sofia: BAN [In Bulgarian].

Andreeva, B., Avgustinova, T. & Barry, W.J., 2001. Link-associated and focus-associated accent patterns in bulgarian. In: G. Zybatow, U. Junghanns, G. Mehlhorn & L. Szucsich (Eds.). *Current Issues in Formal Slavic Linguistics*. Frankfurt am Main: Peter Lang, 353 – 364.

Andreeva, B., 2007. *Zur Phonetik und Phonologie der Intonation der Sofioter-Varietät des Bulgarischen*, PHONUS 12, PhD theses., Saarbrücken: Institute of Phonetics, University of the Saarland.

Avgustinova, T. & Andreeva, B., 1999. Thematic Intonation Patterns in Bulgarian Clitic Replication. *Proc. of The XIVth International Congress of Phonetic Studies (ICPhS'99)*, San Francisco, 1501 – 1504.

Boersma, P. and Weenink, D., 2021. Praat: doing phonetics by computer [computer software, version 6.1.51]. Amsterdam: University of Amsterdam. Available at <http://www.praat.org>

Firbas, J., 1964. *On defining the theme in functional sentence analysis*. Travaux Linguistiques de Prague.

Kruijff, G.-J., 2001. *A categorical-modal Architecture of Informativity: Dependency Grammar Logic and Information Structure*. PhD thesis. Charles University, Prague.

Kruijff-Korbayova, I. & Steedman, M., 2003. Discourse and Information Structure. *Journal of Logic, Language and Information* 12 (3). Special Issue on Discourse and Information Structure, 249 – 259.

Nikov, M. & Misheva, A., 1998. Intonation in Bulgarian. In: D. Hirst & A. Di Cristo (Eds.). *Intonation Systems: A Survey of 20 Languages*. Cambridge University Press: Cambridge, 275 – 287.

Steedman, M. 2000. Information structure and the syntax-phonology interface, *Linguistic Inquiry* 31(4), 649 – 689.

Vallduví, E. & Engdahl, E., 1996. The linguistic realization of information packaging. *Linguistics* 34, 459 – 519.

PROSODIC CHARACTERISTICS OF SENTENCES WITH COMMUNICATIVELY MARKED AND COMMUNICATIVELY UNMARKED ALIGNMENT

Abstract. The paper presents the results from a study of the interaction between intonation and information structure in SVO and OVS sentences with communicatively (un)marked alignment of information structure elements. We analyzed the prosodic features of pre-nuclear and nuclear pitch accents. The information structure elements were characterized using Steedman's (2000) model which classifies sentence constituents as belonging to one of the following categories: theme-background, theme-focus, rheme-background and rheme-focus. Our study found that unmarked and marked alignment has no effect on the pitch range of the rheme-focus. In cases of communicatively unmarked alignment, the pitch range of the theme-background (and rheme-background) group in OVS sentences is wider than in SVO sentences. Word order has no effect on the duration of the accented syllable. Topicalized constituents belonging to the theme-background in OVS sentences with unmarked alignment form separate intermediate phrases. In cases of marked alignment, the rheme-focus ends with a phrase accent and sometimes a pause. The rheme-background and rheme-focus always take a pitch accent, whereas the theme-background is marked by a pitch accent only in cases of communicatively unmarked alignment. The theme-background is deaccented when the sentence is communicatively marked.

Keywords: prosody; intonation; information structure; word order; communicatively marked/unmarked alignment

✉ **Prof. Dr. habil. Bistra Andreeva**

ORCID iD: 0000-0003-2774-1346

Department of Language Science and Technology

Saarland University

Building C7.2, Room 5.02

66123 Saarbrücken, Germany

E-mail: andreeva@coli.uni-saarland.de

✉ **Dr. Snezhina Dimitrova, Assoc. Prof.**

ORCID iD: 0000-0002-6104-0140

Department of English and American Studies

Sofia University

15, Tsar Osvoboditel Blvd.

1504 Sofia, Bulgaria

E-mail: snezhina@uni-sofia.bg